

~ משה קבל הכל ~

ויקרא פרק כה

(א) וידבר יקנוק אל משה בהר סיני לאמר: (ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבטתה הארץ שבת ליקנוק: (ג) שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר פרמך ואספת את תבואתה: (ד) ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליקנוק שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר: ...

רש"י ויקרא פרק כה פסוק א

בהר סיני - מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהו ודקדוקיהו מסיני, כך שנויה בתורת כהנים. ...

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א

ואמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש: מאי דכתיב + שמות כ"ד + "ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם", לחות - אלו עשרת הדברות, תורה - זה מקרא, והמצוה - זו משנה, אשר כתבתי - אלו נביאים וכתובים, להורותם - זה תלמוד; מלמד שכולם נתנו למשה מסיני.

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יט עמוד ב

ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב + דברים ט"ו + ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר - מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, ומה שהסופרים עתידין לחדש, ומאי ניהו - מקרא מגילה.

ויקרא רבה (וילנא) פרשה כב:א

... (דברים ט) ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים כתובים באצבע אלהים ועליהם ככל הדברים. ריב"ל [ר' יהושע בן לוי] אמר "ועליהם ... ככל הדברים" וכתוב "כל המצוה אשר אנכי וגו'" [לא] כל [אלא] ככל, [לא] דברים [אלא] הדברים, [לא] מצוה [אלא] המצוה [מלמד] מקרא משנה הלכות תלמוד תוספתות אגדות ואפי' מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני רבו כלן נאמרו למשה בסיני שנאמר (קהלת א) יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא חבירו משיב עליו כבר היה לעולמים, ...

~ משה לא הבין ר' עקיבא ~

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך [מה שכתבת שאתה צריך להוסיף עוד עליהם כתרים - רש"י]? אמר לו: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע, הראהו לי, אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו; כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו.

~ מה משה באמת קבל ~

הקדמת הרמב"ם למשנה

דע שכל מצוה שנתן הקב"ה למשה רבינו ניתנה לו עם פירושה

... ואמרו ע"ה בבריתא וידבר ה' אל משה בהר סיני מה ת"ל בהר סיני והלא כל התורה כולה נאמרה מסיני אלא לומר לך מה שמטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כל המצות נאמרו כללותיהו ופרטותיהו ודקדוקיהו מסיני

... והנה לך משל, אמר לו ה' בסוכות תשבו שבעת ימים, וגם הודיעו ה' יתעלה שסוכה זו חובת הזכרים ולא הנקבות, ואינה חובה לחולים ולא להולכי דרכים, ואין מסככין אותה אלא בדבר הצומח מן הארץ, ואין מסככין אותה לא בצמר ולא במשי ולא בכלים ואפילו מן הצומח בארץ כגון המחצלות והבגדים, והאכילה והשתיה והשינה יהיו בה כל שבעת הימים, ולא יהא חללה פחות

משבעה טפחים אורך על שבעה טפחים רוחב, ולא היא גבהה פחות מעשרה טפחים. וכאשר בא השליח [ז"א, משה], עליו השלום, קבל המצוה הזו וביאורה, וכך כל השש מאות ושלוש עשרה המצות הם ופירושיהם, המקרא כתוב במגלות והפירוש על פה....

...
כאשר מת ע"ה וכבר מסר ליהושע הפירושים שניתנו לו, ועסקו בהם יהושע ואנשי דורו, וכל מה שקבל ממנו הוא או אחד הזקנים אין בו משא ומתן ולא נפלה בו מחלוקת, ומה שלא שמעו מן הנביא ע"ה יש בסעיפיו משא ומתן, ונלמד בו הדין בדרכי העיון בשלש עשרה המדות שניתנו לו **בסיני**, והן י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. ומאותם הדברים שלמדו יש ענינים שלא נפלה בהם מחלוקת אלא הסכימו כולם עליהם. ומהם שנפלה בהם מחלוקת בין שתי דעות, זה דן בדין ונתחזק אצלו וזה דן בדין ונתחזק אצלו, לפי שדרכי ההקש הוכוחיים יקרו בתוצאותם המקרים האלה, וכשנפלת בהם המחלוקת הזו הולכים אחרי רבים כמאמר הכתוב אחרי רבים להטות....

ספרא ברייתא דרבי ישמעאל פרשה א

רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת: 1 מקל וחומר, 2 מגזרה שוה, 3 מבנין אב מכתוב אחד, מבנין אב משני כתובים, 4 מכלל ופרט 5 מפרט וכלל, 6 מכלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, 7 מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל. 8 כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כלו יצא, 9 כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ליטעון טען אחר שהוא כענינו יצא להקל ולא להחמיר, 10 כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ליטעון טען אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר 11 כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לידון בדבר חדש, אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירו הכתוב לכללו בפירוש, 12 דבר הלמד מעניינו ודבר הלמד מסופו 13 וכן שני כתובין המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

הקדמה ליד החזקה לרמב"ם

כל המצות שניתנו לו למשה בסיני בפירושן ניתנו. שנאמר ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה. תורה זו תורה שבכתב. והמצוה זו פירושה. וצונו לעשות התורה על פי המצוה. ומצוה זו היא הנקראת תורה שבעל פה.
... <<סדר המסורה>> ...

ומימות משה רבינו ועד רבינו הקדוש לא חיברו חבור שמלמדין אותו ברבים בתורה שבעל פה. אלא בכל דור ודור ראש בית דין או נביא שהיה באותו הדור כותב לעצמו זכרון השמועות ששמע מרבותיו והוא מלמד על פה ברבים. וכן כל אחד ואחד כותב לעצמו כפי כחו מביאור התורה ומהלכותיה כמו ששמע. ומדברים שנתחדשו בכל דור ודור בדינים שלא למדום מפי השמועה אלא במדה משלש עשרה מדות והסכימו עליהם בית דין הגדול. וכן היה הדבר תמיד עד רבינו הקדוש והוא קיבץ כל השמועות וכל הדינים וכל הביאורים והפירושים ששמעו ממשה רבינו ושלמדו בית דין שבכל דור ודור בכל התורה כולה וחיבר מהכל ספר המשנה [190 CE]. ושנו לחכמים ברבים ונגלה לכל ישראל וכתבוהו כולם. ורבצו בכל מקום. כדי שלא תשתכח תורה שבעל פה מישראל.

...
רב חיבר ספרא וספרי לבאר ולהודיע עיקרי המשנה. ור' חייא חיבר **התוספתא** לבאר עניני המשנה. וכן ר' הושעיא ובר קפרא חיברו **ברייתות** לבאר דברי המשנה. ור' יוחנן חיבר **הגמרא הירושלמית** [350 CE] בארץ ישראל אחר חרבן הבית בקרוב שלש מאות שנה....
נמצא מרב אשי עד משה רבינו עליו השלום ארבעים דורות ואלו הן: **רב אשי הוא שחיבר הגמרא**

הבבלי [500CE] בארץ שנער ...

וכל החכמים שעמדו אחר חיבור הגמרא ובנו בו ויצא להם שם בחכמתם הם הנקראים גאונים. וכל אלו הגאונים שעמדו בארץ ישראל ובארץ שנער ובספרד ובצרפת למדו דרך הגמרא והוציאו לאור תעלומותיו וביארו עניניו, לפי שדרך עמוקה דרכו עד למאוד.

שמות רבה (וילנא) פרשה מא

...וכי כל התורה למד משה?! כתיב בתורה (איוב יא) "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים", ולארבעים יום למדה משה? אלא כללים למדהו הקב"ה למשה. ...

תורה תמימה הערות שמות פרק כד הערה כח

ועיין במגילה י"ט ב' איתא בענין זה בסמיכות על פסוק אחר מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידים לחדש. ובירושלמי פאה פ"ב ה"ד ומגילה פ"ד ה"א איתא הלשון שאפי' מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה בסיני, ואף כי הנוסחאות שונות זמ"ז? אבל כונה אחת לכולן, והוא, שכל עקרי ההלכות שעתידים התלמידים לחדש מכת פלפולם ומרמזים ודיוקים בתורה הכל היה רצוף במובן התורה מתחלתה, אבל אין הכונה דגופי הפלפולים ממש שעתידים להתחדש נאמרו למשה, ...

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב

- עלה משה [למרום לקבל התורה]
- עקיבא בן יוסף ... עתיד לדרוש
- [משה] ישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו
- הגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו.

R. Eisen, Mosheh Rabbeinu And Rabbi Akiva, Jewish Thought, Vol.1, No.2, p.85:

“At the heart of [the] ongoing process of development in Torah is the dynamism that characterizes the growth of *Torah shebe'al-peh* from its inception at Sinai. Just as *Nevi'im* and *Kethuvim* essentially “were given to Mosheh from Sinai” (Berachot 5a), inasmuch as the basic truths and principles that they elaborate originate in the Torah received by Mosheh, so does every aspect of these later developments of *Torah shebe'al-peh* derive from basic truths and principles from Sinai. And just as *Nevi'im* and *Kethuvim* as they appear before us represent the realization of these truths and principles unfolding through history, so too does the growth of *Torah shebe'al-peh* represent a process of historical development predicated upon the basic truths and principles of Torah, applied and reapplied throughout time. While these truths and principles are immutable and static, their applications are dynamic and endless.”

עיון יעקב (מנחות כט.: ד"ה יש לך)

באמת ר' עקיבא הוא יסוד תורה שבעל פה. וכה"ג איתא "ולא קם נביא כמשה עוד" (דברים לד:י) אבל בחכמים קם. ומנו [ז"א: מי הוא]? ר' עקיבא.

מהרל – משל אדריכל שבנה בית ואדם מצא משקוף ומזוזות ללא דלת.

R. Eliezer Berkovitz, Not In Heaven, [KTAV, New York, 1983], p.83.

[There is a] confrontation between autonomy and theonomy ... between relativism that leads to social as well as international decadence and a barren fundamentalism that stifles human nature. In the mutuality of the covenant, theonomy and autonomy serve a common purpose. The supreme principle of the law to which man is subject is theonomous, its ultimate source of authority is the will of God; the interpretation of the law and its application to the innumerable and forever-changing life situations is autonomous. Theonomy liberates the human will from the potentially destructive relativism of its subjectivity; human autonomy protects the absoluteness of the law against the occasionally negative consequences of its time-alienated objectivity. Through Halakha the Word from Sinai has become the way of life of the Jewish people through history."

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נט עמוד ב

וזה הוא תנור של עכנאי. מאי עכנאי? - אמר רב יהודה אמר שמואל: שהקיפו דברים כעכנא זו, וטמאוהו. תנא: באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו. אמר להם: אם הלכה כמותי - חרוב זה יוכיח. נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה: ארבע מאות אמה: אמרו לו: אין מביאין ראיה מן החרוב. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - אמת המים יוכיחו. חזרו אמת המים לאחוריהם. אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - כותלי בית המדרש יוכיחו. הטו כותלי בית המדרש ליפול. גער בהם רבי יהושע, אמר להם: אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה - אתם מה טיבכם? לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע, ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדין מטין ועומדין. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום! עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא. - מאי +דברים ל' + לא בשמים היא? - אמר רבי ירמיה: שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבת קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה + שמות כ"ג + אחרי רבים להטת. - אשכחיה רבי נתן לאליהו, אמר ליה: מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא? - אמר ליה: קא חייך ואמר נצחוני בני, נצחוני בני.

מהרי"ץ חיות – עשוני נצח.

שולחן ערוך אורח חיים סימן קלט סעיף י

ברכה אחרונה: אשר נתן לנו תורת אמת, זו תורה שבכתב; וחיי העולם נטע בתוכנו, הוא תורה שבע"פ.

תורה תמימה קהלת פרק יב פסוק יא

מה נטיעה זו פרה ורבה אף ד"ת פרין ורביין^(ט) [חגיגה ג' ב']

(ט) כמ"ש בעירובין נ"ד ב' על הפ' דדיה ירווד, מה הדד הזה כל מה שהתנוק ממשמש בו מוצא בו חלב כך ד"ת כל זמן שאדם הוגה במ מוצא בהם טעם, והיינו שמוצא בה חדשות בטעם וסברא, ובחידוש דברים וענינים שונים, וכמש"כ ארוכה מארץ מדה: